

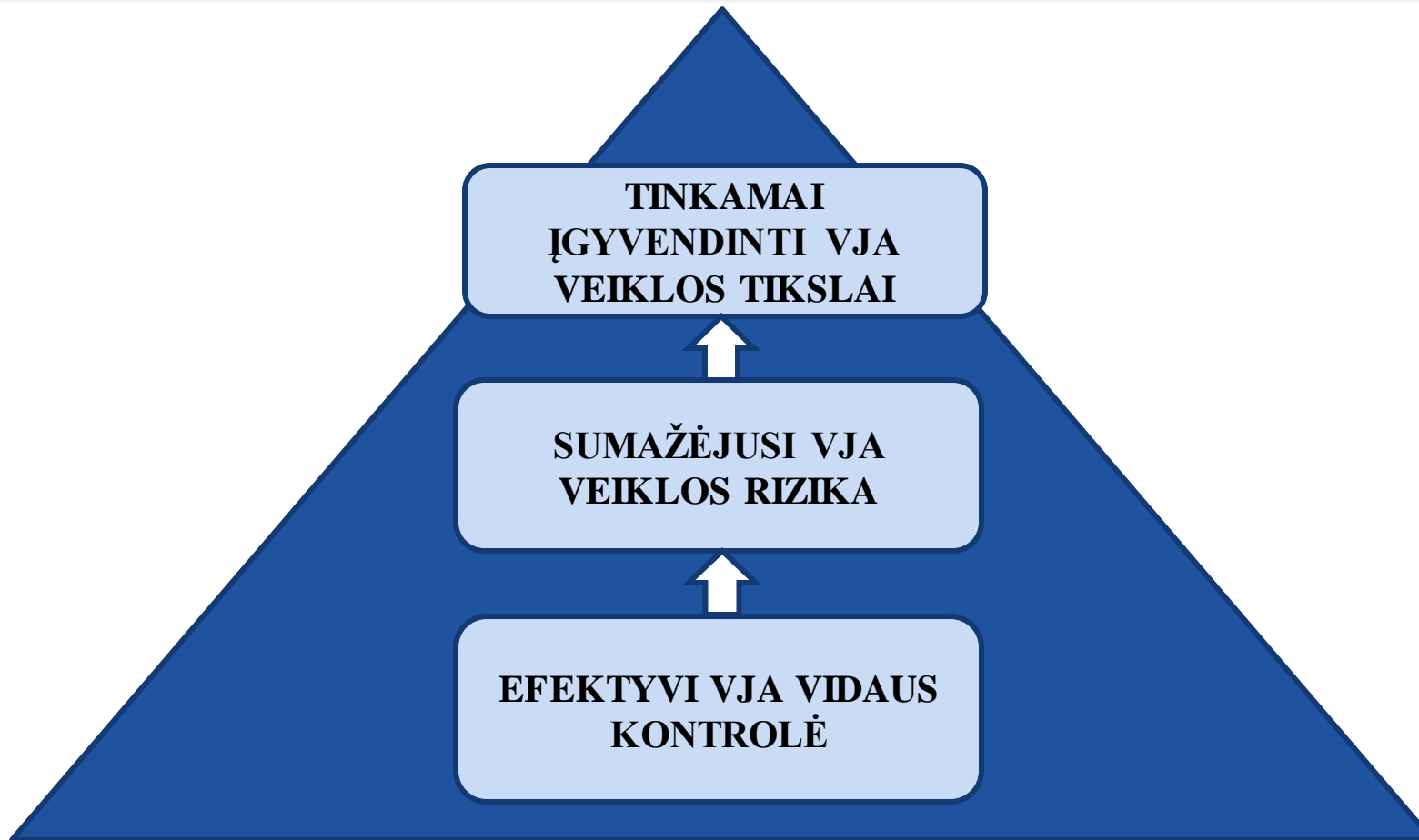
Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

Inesa Šumskienė

Vidaus audito ir kontrolės metodologijos grupės vadovė

VIDAUS KONTROLĖ IR VIDAUS AUDITAS SAVIVALDYBĖSE

Kam VJA reikalinga vidaus kontrolė?

Pagrindiniai VJA vidaus kontrolę reglamentuojantys teisės aktai

Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas

(nauja redakcija įsigaliojo nuo 2020-01-01)

Vidaus kontrolės įgyvendinimo VJA tvarkos aprašas

(patvirtintas LR finansų ministro 2020-06-29 įsakymu Nr. 1K-195)

Rekomendacinės vidaus kontrolės sukūrimo, veikimo ir tobulinimo, jos vertinimo gairės viešojo sektoriaus subjektams

(patvirtintos Bendradarbiavimo komiteto (kurį sudarė VK, FM, SKA, VAA ir LAR atstovai) 2014-06-13 posėdžio protokolu Nr. PT-30)

Vidaus kontrolę reglamentuojantys vidaus teisės aktai XXX savivaldybės administracijoje

*XXX savivaldybės administracijos **vidaus kontrolės politika/ politikos aprašas/ vidaus kontrolės įgyvendinimo tvarkos aprašas ar pan.***

*XXX savivaldybės administracijos **rizikos vertinimo/ valdymo tvarkos aprašas** (gali būti detalizuotas/ integruotas vidaus kontrolės politikoje arba išdėstytas atskiru vidaus dokumentu)*

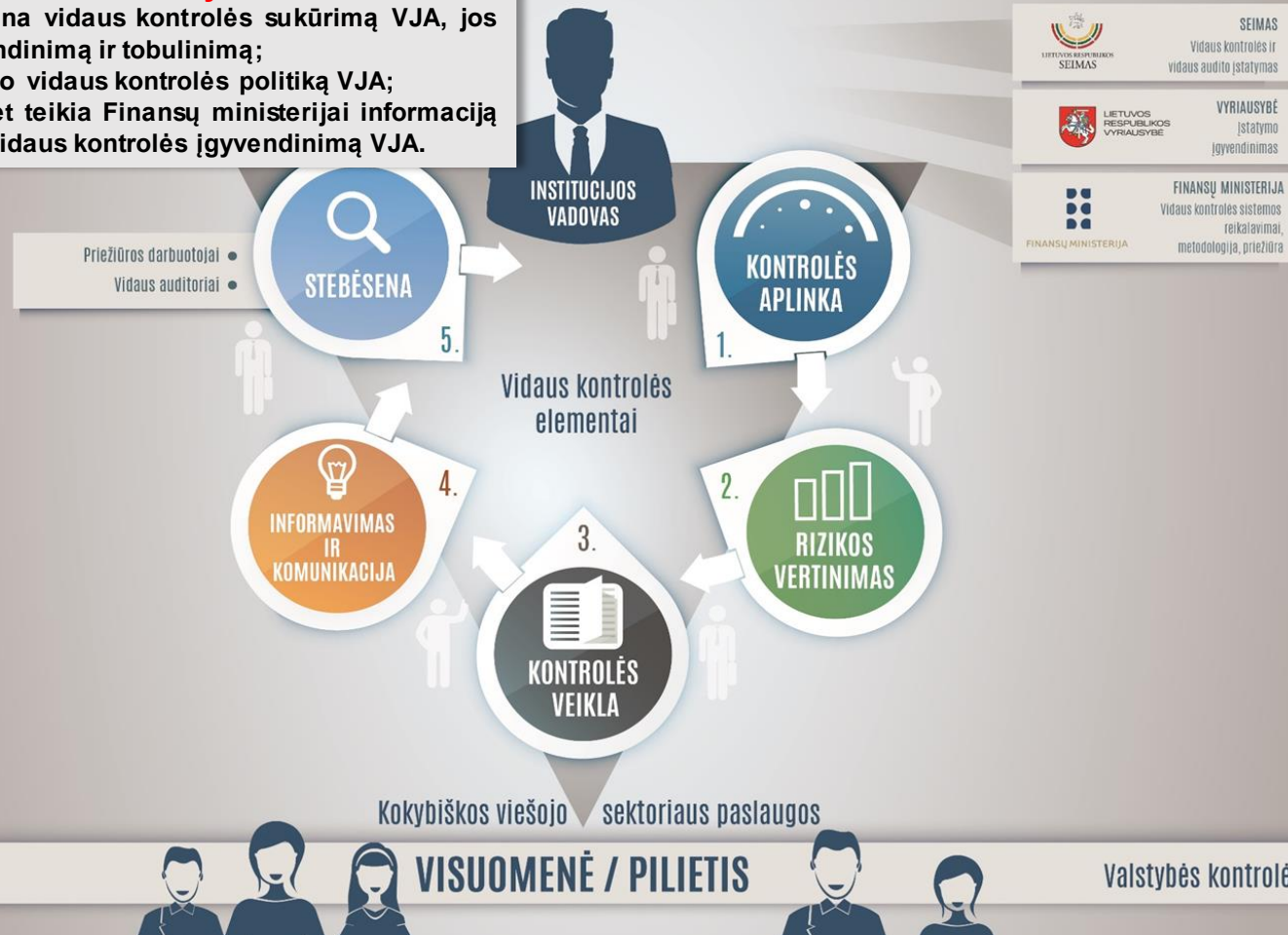
*XXX savivaldybės administracijos **atskirų veiklos sričių** (pavyzdžiui, viešųjų pirkimų, korupcijos prevencijos, finansų valdymo ir kt.) **įgyvendinimo tvarkos aprašai/ taisyklės ir pan.***

Vidaus kontrolės mechanizmas atitinka tarptautinę gerąją praktiką: COSO modelį ir INTOSAI standartus

VIDAUS KONTROLĖS UŽTIKRINIMAS

VJA vadovo atsakomybė:

- užtikrina vidaus kontrolės sukūrimą VJA, jos įgyvendinimą ir tobulinimą;
- nustato vidaus kontrolės politiką VJA;
- kasmet teikia Finansų ministerijai informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA.

Vidaus kontrolė VJA įgyvendinama:

atsižvelgiant į VJA ypatumus ir integruojant vidaus kontrolę į VJA veiklą

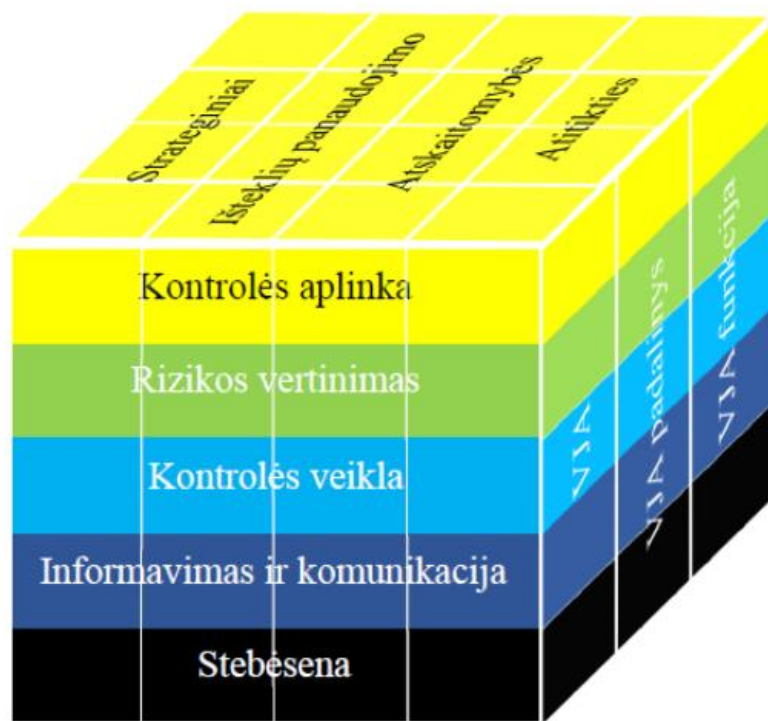
laikantis vidaus kontrolės principų

apimant 5 vidaus kontrolės elementus

nustatant vidaus kontrolės dalyvius, jų pareigas ir atsakomybę

Patikimesnė VJA atsakomybė už savo veiklą

Vidaus kontrolė - VJA rizikos valdymui sukurta kontrolės sistema (pagal COSO modelį)

COSO modelio esmė – tiesioginis ryšys tarp pagrindinių *VJA tikslų*, rodančių, ko kiekvienas VJA savo veikloje siekia, ir *vidaus kontrolės elementų*, rodančių, ko reikia tikslams pasiekti. Be to, vidaus kontrolė aktuali ne tik *pačiam VJA*, bet ir atskiriems jo *administracijos padaliniams* ar netgi *funkcijoms*.

Vidaus kontrolės tikslai

Padėti užtikrinti, kad VJA:

- *laikytusi teisės aktų, reglamentuojančių VJA veiklą, reikalavimų;*
- *saugotų turtą nuo sukčiavimo, iššvaistymo, pasisavinimo, neteisėto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo ar kitų neteisėtų veikų;*
- *vykdytų veiklą laikydamasis patikimo finansų valdymo principo, grindžiamo ekonomiškumu, efektyvumu ir rezultatyvumu;*
- *teiktų patikimą, aktualią, išsamią ir teisingą informaciją apie savo finansinę ir kitą veiklą.*

Vidaus kontrolės principai

Kad vidaus kontrolė VJA būtų veiksminga, ji turi būti kuriama ir organizuojama laikantis šių principų:

- **TINKAMUMO** – vidaus kontrolė pirmiausia turi būti įgyvendinama tose VJA veiklos srityse, kuriose susiduriama su didžiausia rizika;
- **EFEKTYVUMO** – vidaus kontrolės sąnaudos neturi viršyti dėl atliekamos kontrolės gaunamos naudos;
- **REZULTATYVUMO** – turi būti pasiekti vidaus kontrolės tikslai;
- **OPTIMALUMO** – vidaus kontrolė turi būti proporcinga rizikai ir neperteklinė;
- **DINAMIŠKUMO** – vidaus kontrolė turi būti nuolat tobulinama atsižvelgiant į pasikeitusias VJA veiklos sąlygas;
- **NENUTRŪKSTAMO FUNKCIONAVIMO** – vidaus kontrolė turi būti įgyvendinama nuolat.

Vidaus kontrolės elementai

Vidaus kontrolės sistemą sudaro šie tarpusavyje susiję elementai:

Vidaus kontrolės dalyviai ir jų kompetencija

Vidaus kontrolės DALYVIAI

VJA VADOVAS:

- 1) užtikrina vidaus kontrolės sistemos sukūrimą VJA, jos įgyvendinimą ir tobulinimą;
- 2) nustato VJA vidaus kontrolės politiką;
- 3) kasmet teikia informaciją apie vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA.

VIDAUS KONTROLĖS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRĄ ATLIEKANTYS DARBUOTOJAI:

- 1) prižiūri vidaus kontrolės įgyvendinimą VJA ir
- 2) jos atitiktį VJA vadovo nustatytai vidaus kontrolės politikai.

VIDAUS AUDITORIAI:

- 1) vertina VJA vidaus kontrolę;
- 2) teikia VJA vadovui rekomendacijas ir konsultuoja dėl vidaus kontrolės tobulinimo.

Vidaus kontrolės įgyvendinimo savivaldybėse trūkumai (2022 m. duomenys)

- *didelė darbuotojų, paskirtų atsakingais už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą savivaldybių administracijose, kaita;*
- *darbuotojų, atsakingų už vidaus kontrolės įgyvendinimo priežiūrą savivaldybių administracijose (ypatingai naujai paskirtų), kompetencijų trūkumas;*
- *trūksta bendradarbiavimo ir komunikacijos vidaus kontrolės klausimais tiek pačiose savivaldybių administracijose (tarp atskirų administracijos padalinių), tiek dalinantis informacija su savivaldybės pavaldžiomis ir (arba) atskaitingomis institucijomis;*
- *nepakankamas vadovų dėmesys vidaus kontrolės ir rizikos valdymo klausimams, požiūris į jų svarbą savivaldybės veiklai.*

Kam VJA reikalingas vidaus auditas?

**VIDAUS AUDITORIUS – „KRITIKUOJANTIS DRAUGAS“,
PADEDANTIS VADOVUI ĮGYVENDINTI VJA TIKSLUS**

Vidaus auditas – nepriklausoma ir objektyvi *tyrimo, vertinimo* ir *konsultavimo* veikla, kuria siekiama padėti gerinti VJA *valdymą, rizikos valdymą* ir *vidaus kontrolę*.

Pagrindiniai VJA vidaus audita reglamentuojantys teisės aktai

Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas

(nauja redakcija įsigaliojo nuo 2020-01-01)

Pavyzdiniai vidaus audito tarnybos nuostatai

(patvirtinti LRV 2019-12-18 nutarimu Nr. 1291)

Pavyzdinė vidaus audito metodika ir Vidaus auditorių profesinės etikos principų aprašas

(patvirtinti LR finansų ministro 2019-12-23 įsakymu Nr. 1K-402)

Parengti atsižvelgiant į tarptautinę gerąją vidaus audito praktiką –
Tarptautinius vidaus audito profesinės praktikos standartus (2017 m.)

Vidaus audito tarnybų steigimas

Vidaus auditas

pagal VKVAĮ 9 str.
„Vidaus audito tarnybos steigimas“

Privaloma įsteigti vidaus audito tarnybas:

Prezidento kanceliarijoje, Seimo kanceliarijoje, Vyriausybės kanceliarijoje, Nacionalinėje teismų administracijoje, VSD, STT, VK, VAT, Prokuratūroje, universitetuose

Ministerijose – centralizuoto vidaus audito tarnybos

Savivaldybėse – centralizuoto vidaus audito tarnybos

Vidaus auditas savivaldybėse

Vietos savivaldos įstatymas (3 str. 9 d. ir 68 str.)

Savivaldybės centralizuota vidaus audito tarnyba (CVAT) – savivaldybės administracijos direktoriui pavaldus, savivaldybės merui atskaitingas savivaldybės administracijos struktūrinis padalinys, įsteigtas savivaldybės administracijos, savivaldybės administravimo subjektų ar kitų savivaldybės VJA vidaus auditui atlikti.

- Visose 60 savivaldybių įsteigtos CVAT.
- Savivaldybių CVAT patvirtinti 147 etatai, iš kurių 115 yra užimti.
- Savivaldybių CVAT veiklai priskirta apie 2 700 audituojamų subjektų (savivaldybėms pavaldžių ir (arba) atskaitingų VJA).

Savivaldybių CVAT veiklos nepriklausomumas

CVAT yra atskaitinga merui, kuris užtikrina CVAT veiklos ir organizacinį nepriklausomumą

CVAT yra nepriklausoma nuo vertinamos VJA veiklos, jo atliekamų vidaus kontrolės procedūrų ir nėra už jas atsakinga

CVAT darbuotojams negali būti daromas poveikis, kai yra planuojamas ir atliekamas vidaus auditas ir pateikiami vidaus audito rezultatai

CVAT darbuotojai negali dalyvauti valdant VJA ir (arba) jam pavaldžius ir (arba) atskaitingus VJA

VJA organizuojamuose pasitarimuose, komisijose ir darbo grupėse CVAT darbuotojai gali dalyvauti tik stebėtojo teisėmis

Savivaldybių CVAT veiklos ypatumai

- CVAT dirba pagal su meru suderintą ir patvirtintą metinį CVAT veiklos planą.
- Metiniame CVAT veiklos plane nenumatytas vidaus auditas gali būti atliekamas mero pavedimu arba CVAT vadovo sprendimu (suderintu su meru).
- CVAT savo funkcijas įgyvendina atlikdama vidaus auditus ir jų rezultatų pagrindu formuluodama rekomendacijas. Vidaus auditoriai atlikto vidaus audito ataskaitas pateikia merui, savivaldybės tarybai ir audituotų subjektų vadovams.
- Meras ir audituotų subjektų vadovai turi priimti sprendimus dėl vidaus audito rekomendacijų įgyvendinimo.
- CVAT atlieka pažangos stebėjimą – stebi ir vertina, kaip įgyvendinamos vidaus audito ataskaitoje pateiktos rekomendacijos.

Vidaus auditas korupcijos prevencijos kontekste

Korupcijos prevencijos įstatymas

Korupcijos rizikos valdymas – viešojo sektoriaus subjekto *vidaus kontrolės* sudedamoji dalis, apimanti korupcijos *rizikos veiksnių nustatymą, įvertinimą ir priemonių, kurios mažina korupcijos riziką, parinkimą, jų įgyvendinimą, pasiektų rezultatų vertinimą* (2 str. 7 d.).

Korupcijos rizikos valdymo vertinimas

VJA <...> *korupcijos rizikos valdymo vertinimas* planuojamas ir atliekamas VKVA įstatymo nustatyta tvarka, o kituose viešojo sektoriaus subjektuose gali būti atliekamas jų vidaus auditą reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka (11 str. 1 d.).

Korupcijos rizikos valdymo vertinimo klausimynas (parengtas FM specialistų, atnaujintas 2022-06-08)

Pavyzdinė vidaus audito metodika

Vidaus auditorius <...> turi įvertinti VJA valdymo, rizikos valdymo ir vidaus kontrolės tinkamumą ir veiksmingumą <...>: <...> vertinti *korupcijos rizikos valdymą*: kaip VJA nustato *korupcijos rizikos veiksnius*, kaip juos *analizuoja* ir kokias *parenka korupcijos prevencijos priemones*, kurios sumažintų arba pašalintų neigiamą poveikį VJA veiklai (25.7 p.).

2022 m. korupcijos rizikos valdymo vertinimus (vidaus auditus) atliko 8 savivaldybių CVAT.

Vidaus audito funkcijos įgyvendinimo savivaldybėse trūkumai (2022 m. duomenys)

23 savivaldybių administracijose *CVAT dirba tik po vieną darbuotoją*

CVAT vienam darbuotojui *kvalifikacijai kelti vidutiniškai teko 4-5 dienos per metus*

CVAT darbuotojų *įtraukimas į VJA veiklą (neužtikrinamas CVAT veiklos nepriklausomumas)*

nepakankama vidaus audito rezultatų sklaida

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!

Inesa Šumskienė
Vidaus audito ir kontrolės metodologijos grupės vadovė

inesa.sumskiene@finmin.lt
Tel. (+370) 5 2390 113